

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Բ Ն Ե Ր

Ս. Զատիկի տօնին առթիւ հետեւեալ շնորհաւորական հեռագիրը ստացուած է Ամենայն Հայոց վեհ. Հայրապետէն, ուղղուած Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր:

Գեր. Տ. եղիւ է Ս. Արքեպ. Տերտեան
Տեղապահ Ս. Աթոռայ

Երուսաղէմ

«Մանուսկր գման կոյտեաց եւ յարութեամբն իւրով մեզ գկեանս պարգեւեաց»: Փրկչին Յարութեան տուրք օրը, Տօնն է յաղթութեան՝ մանուան վրայ: Իմ սիրեցեալ ժողովուրդս կը սօնէ Փրկչին Սուրբ Յարութիւնը, պանծով խաղաղութիւնը, որպէսզի մարդկային կեանքը բարձրի եւ բոլոր երջանիկ: Տէր պարգեւէ աշխարհիս խաղաղութիւն որպէսզի մահը պարտօնի եւ կեանքը բոլոր յետեւեալ եւ երջանիկ:

Կը շնորհաւորենք Փրկչին Յարութեան տօնը եւ կ'օրհնենք մեր սիրեցեալ ժողովուրդը:

Սիրով եւ օրհնութեամբ

ԳԵՌԳ Զ.

Կարթղիկոս Ամենայն Հայոց

15 Ապրիլ 1952

Իսկ 12 Ապրիլ 1952ին, Գեր. Տեղապահ Հայրը հետեւեալ շնորհաւորական հեռագիրը ղրկած է Ամենայն Հայոց Հայրապետ վեհ. Տ. Տ. Գեորգ Զ. Սրբազնագոյն Կաթողիկոսին:

Նորին Ս. Օծուքին Վեհ. Տ. Տ. Գեորգ Զ.

Օրբազնագոյն Կարթղիկոս Ամենայն Հայոց

Էջմիածին, Երեւան

Ի դիմաց Ս. Յակոբեանց եղբայրութեան եւ բովանդակ Միաբանութեան կը ներկայացնենք Զատիկեան շնորհաւորութիւններ, մաղբերով Ձեր Օրբութեան երջանիկ երկար կեանք եւ յաջողութիւն եկեղեցւոյ, Հայրենիքին եւ սիրեցեալ ժողովուրդին:

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ
Տեղապահ Առաք. Ս. Աթոռայն Երուսաղէմի

Գեր. Տեղապահ Հայրը, զարմեալ Ս. Զատիկի տօնին առթիւ, հետեւեալ հեռագիրը ղրկած է Ս. Աթոռայն մեծ բարերար վսեմ. Գալուստ Պէյ Կիւլպէնկեանին:

Վսեմ. Գալուստ Պէյ Կիւլպէնկեան
Լիզպոն

Եւ, ինչպէս նաեւ Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնն ու մեր համայնքը կը ներկայացնենք Ձեր Վսեմութեան Զատիկեայ առթիւ արտաբնական մաղբերներ երկար եւ երջանիկ կեանքի մը:

Տեղապահ Ս. Աթոռայ
ԵՂԻՇԷ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ

12 Ապրիլ 1952

Ի դիմաց Տեղապահ Հօր տօնին հեռագրին ստացուած է Վսեմ. բարերար Գալուստ Պէյ Կիւլպէնկեանէն հետեւեալ հեռագիր-պատասխանը:

Գեր. Տ. եղիւ է Ս. Արքեպ. Տերտեան
Տեղապահ Ս. Աթոռայ

Երուսաղէմ

Շատ երախտապարս եմ Ձեր աղօթքներուն եւ բանկազին բարեմաղթութիւններուն համար, ուղղուած իմ անձիս: Ուրախ եմ որ առողջութիւնն օրէ օր կը լաւանայ: Կ'ուզարկեմ Ձեզ իմ ամենամեղեղ որդիական մաղբերներս:

Յարգանքով

ԿԻԻԼՊԷՆԿԵԱՆ

13 Ապրիլ 1952

Լիզպոն

Ստորեւ ղրուած նամակը ստացուած է Բրիտանական Ընդհ. Հիւպատոսէն 21 Ապրիլ 1952ին:

Նորին Բարձրութիւն

Տ. եղիւ է Ս. Արքեպ. Տերտեան
Տեղապահ Հայոց Պատրիարքարանին

Երուսաղէմ

Ձեր Բարձրութիւն

Նորին Վեհափառութիւն էլիպապէր Բ. Թագունին, որուն՝ Ձեր գնահատանքներն ու ձօնը Զ. Թագաւորին մանուան առթիւ Ձեր ցաւակցութիւններ յայտնուած են ժամանակին, հրամայած է ինձ հաղորդելու իր խորին շնորհակալութիւնը այդ գնահատանքներուն եւ զգացումի արտայայտութիւններուն համար:

Նորին Վեհափառութեան ներկայացուած էր Ձեր Բարձրութեան կողմէ գրուած 6 Փետրուարի նամակը. Ան մասնաւոր փափաք յայտնած է որ իր երախտապարս շնորհակալիքը հաղորդելի Ձեզի եւ Ձեր համայնքի երեւելի ներկայացուցիչներուն որոնք մասնակցեցան հոգեհանգստեան արարելի պաշտամունքին:

Պատիւ ունիմ բոլոր,

Ձեր Բարձրութեան հնազանդ ծառան

Բ. Զ. ՄՈՆԻԲԷՆԻ

Նորին Վեհափառութեան Ընդհ. Հիւպատոս

Ե Կ Ե Ղ Ե Յ Ա Ն Կ Ա Ն Ք - Բ Ե Մ Ա Կ Ա Ն Ք

● Ծը. 12 Ապրիլ. — Յ. մ. Ժամը 2.45ին, Միաբանութիւնը Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր գլխաւորութեամբ հանդիսաւոր մուտք դրոճեց Ս. Յարութեան Տաճարէն ներս: Տաճարի մուտքին սկսեալ «Հրաշափառ»ի զգեստաւորեալ թափօրը: Ս. Գերեզմանի ուխտէն յետոյ, Բ. Գողգոթայի մեր վերը նամատարան մէջ պաշտօնեցաւ երեկոյեան Ժամեր-դուքիւնն ու յաջորդ օրուայ տօնին մեծահանդէս նախատօնակը:

● Կիր. 13 Ապրիլ — Ծաղկապարզ. — Առաւօտեան Ժամը 6ին, Միաբանութիւնը գլխաւորութեամբ Գեր. Տ. Սուրեն եպս. Քէմհանճեանի, Իթեմամբ Գեր. Տ. Սուրեն եպս. Գողգոթայի վրայ՝ շատ Ս. Յարութեան Տաճար: Գողգոթայի վրայ՝ Միաբանութիւնը իր ուխտը կատարելէն ետք, մեր Բ. Գողգոթայի վերնամատարան մէջ պաշ-

տուեցաւ առաւօտեան ժամերգութիւն: Ժամը 8ին, Գեր. Տեղապահ Ս. Հայրը իր չքախումբով մուտք գործեց Տաճարէն ներս: Ս. Պատարագը մատոյց Հոգ. Տ. Յակոբ Վրդ. Վարդանեան: Ապա տեղի ունեցաւ օրուման մեծահանդէս թափօրը Ս. Գերեզմանին շուրջ, հանդիսապետութեամբ Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր և մասնակցութեամբ բովանդակ Միաբանութեան և աշակերտութեան: Թափօրականք ի ձեռին ունէին լուցեալ մոմեր, ինչպէս նաև ձիթենաց և արմաւինեաց սուտեր: Մեր թափօրին կը հետեւէին, իբրև մեզի հետեակ եկեղեցիներ, Ղպտիք և Ասորիք: Ժամը 12.30ին Միաբանութիւնը վերադարձաւ Մայրավանք: «Հայոց Թաղ»ի մուտքին՝ թափօրը «Որ զխորհուրդ» շարականի երգեցողութեամբ յառաջացաւ դէպի պատրիարքարան, ուր Գեր. Տեղապահ Ս. Հայրը փակեց սոյն հանդիսութիւնը:

Երեկոյեան «Դոնրացէք» արարողութիւնը կատարուեցաւ Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, տպաւորիչ խորհրդաւորութեամբ, և Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր գլխաւորութեամբ: Կատարուեցաւ Ազունիէի Ազգային թաղախտարութեանին ի նպաստ հանգանակութիւն: Տօնին առթիւ քարոզիչն էր Գեր. Տ. Սուրէն Եպս. որ մասնաւոր կերպով շեշտեց Ազունիէի շատ կարեւոր դերը մեր իրականութեան մէջ և քաջալերեց բարեգործական զգացումները:

● Գշ. 15 Ապրիլ — Աւագ Երեմքափ: Յիւսակ Տառն կուսանաց. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Յարութեան գաւթի Ս. Յովհաննու Աւետարանչի հայապատկան մատրան մէջ: Պատարագեց Հոգ. Տ. Զաւէն Արեղայ-Չիլչիինեան:

● Եշ. 17 Ապրիլ — Աւագ Հինգեափ: Յիւսակ Ընթաց. — Առաւօտեան ժամերգութեան վերջ, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ «Կարգ Ապաշխարողաց», յորմենտէ՝ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ: Պատարագեց Գեր. Տ. Նուրայր Եպս. Պողարեան: Մեծ թիւով հաւատացեալներ և բարեկրօն ուխտաւորներ ընդունեցին Ս. Հաղորդութիւն:

— Կէսօրէ վերջ, Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ «Ոտնուայ»ի արարողութիւնը, ներկայ էին զինուորական և կառավարական ներկայացուցիչներ և այլ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ:

— Ժամը 5ին տեղի ունեցաւ թափօր մը Գրիստոսի Ա. Բանտին (Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյն) մէջ, թափօրը՝ որուն կը հետեւէր հաւատացեալներու խումբը, այցելեց այն Ս. Ծառը որուն կապուելով ձաղկուեցաւ մեր Տէրը: Աւետարանի ընթերցումէն յետոյ, Հոգ. Տ. Կիրեղ Արեղայ Գարեկեան, քարոզեց Գրիստոսի չարչարանաց խորհուրդին շուրջ, ու տուաւ պատմական Ս. Հրեշտակապետաց և Ս. Փրկչի վանուց:

— Գիշերուան ժամը 7.30ին սկսաւ «Խաւարման Կարգ»ը Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, տխրալից խորհրդաւորութեան մը մէջ, Գեր. Տեղապահ Ս. Հայրը հոգեշունչ քարոզ մը տուաւ:

● Ուր. 18 Ապրիլ — Աւագ Ուրբաթ. — Թաղման նախատօնակը, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, կատարուեցաւ տպաւորիչ վայելչութեամբ, նախագահութեամբ Գեր. Տեղապահ Հօր:

● Եր. 19 Ապրիլ — Աւագ Շաբաթ: Ճրագալոյց Ս. Զաւակի. — Առաւօտեան ժամը 9ին Ս. Յարութեան զոները բացուեցան մեր կողմէ, համաձայն իրաւական սովորութեան: Ժամը 10ին Մայրավանքէ թափօրով Ս. Յարութեան մտաւ Գեր. Տեղապահ Ս. Հայրը, և մեր վերնատան Ս. Գերեզմանին վերայ նայող պատուհանին մէջ գրաւեց իր տեղը: Մինչ այդ՝ վարը կը կատարուէր Ս. Գերեզմանի զոներուն կնճումը, և երկու վարդապետներ — հայ և յոյն — կը սպասէին զրան առջև: Բունաց թափօրէն վերջ, մեր լուսանցը՝ Հոգ. Տ. Հայկազուն Վրդ. Աբրահամեան, յոյն եպիսկոպոսին հետ Ս. Գերեզման մտան և քիչ վերջ լուցեալ մամուր խորհրդէր զուր տրուեցան Ս. Գերեզմանի քովնտի բացուած քնիւրէն, և լուսակրիւնիք ձեռքէ ձեռք անցուելով՝ յանձնուեցաւ Գեր. Տեղապահ Սրբազանին, որ օրհնեց մեր վերնատան պատուհանէն վարը կրօնապէս ոգևորուած ժողովուրդը: Մեր լուսանց վարդապետը զգետաւորուելով և եպիսկոպոսական խոյր ի գլուխ անցած էր թափօրին զլուխը որ Ս. Գերեզմանին շուրջը, Յարութեան աւետիսը, «Գրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»ը կը թնդացնէր: Լուսաւորեալի հանդէսէն վերջ Միաբանութիւնը թափօր կազմած վերադարձաւ Մայրավանք, հետը բերելով Ս. Գերեզմանէն ելած լոյսը, թափօրականք և ժողովուրդ Ս. Յակոբեանց Տաճար մտան, երգելով «Լուսաւորեա՛ւ Երուսաղէմ» շարահանը:

— Ժամը 3ին կը սկսէր Ճրագալոյցի ժամերգութիւնը որուն կը յաջորդէր տպաւորիչ և խորհրդաւոր իրիկնալէմի պատարագը: Պատարագեց Հոգ. Տ. Կիրեղ Արեղայ Գարեկեան: Ապա տեղի ունեցաւ Ս. Զատիկի նախատօնակը:

● Կիր. 20 Ապրիլ — Ս. ԶԱՍԻԿ և Տօն Աւետեաց Ս. Աստուածածնի. — Գիշերուան ժամը 1.30ին Միաբանութիւնը արթնցած է արդէն ու թափօր կազմած, գլխաւորութեամբ Գեր. Տ. Սուրէն Եպս. ի կ'իջնէ Ս. Յարութեան Տաճար:

Առաւօտեան ժամերգութիւնը մինչև «Հարց» կը պաշտօնի մեր վերնատան մէջ, «Հարց»ին, Միաբանութիւնը զգետաւորեալ և լուցեալ մօմեղնութեա՛ւ կ'իջնէ Ս. Գերեզմանին շուրջը: Ժամերգութեան անմիջապէս վերջ երկրորդ թափօր մը, հանդիսապետութեամբ Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր կը փութայ Ս. Յարութեան Տաճար:

Հանդիսաւոր Ս. Պատարագը մատոյց Գեր. Տ. Ռուբէն Արքեպս. Մանասեան, իսկ Գեր. Տեղապահ Սրբազանը խոսեցաւ կուռ և հոգեշունչ քարոզ մը Յարութեան խորհուրդին և զաղափարին շուրջ: Յետ Ս. Պատարագի, — ուր Միաբանութիւն և ժողովուրդ մեծաւայելուէ կերպով տօնած էին մեր Փրկչի հրաշափառ Յարութեան տօնը — վերադարձան Մայրավանք: Հայոց թաղի մուտքին՝ «Գրիստոս յարեաւ» շարահանով ժողովուրդը Միաբանութիւն բարձրացան պատրիարքարանի ընդարձակ զանիւնը ուր Տեղապահ Սրբազանի օրհնութեամբ փակուեցաւ հանդէսը:

նորը հանդերձ Միաբանութեամբ, Ֆրանչիսկեան Կիւսթոտին փոխանորդը հանդերձ Միաբանութեամբ, Հատինաց Պատր. ֆոխանորդը իր հետեւորդներով, Հայ և Յոյն-Հռոմէականներու հողերը պետերը, Հապէշաց Եպիսկոպոսը, Ասորեսց Տեսուչը, Ղպտոց Եպս.ը իրենց հետեւորդներով, Անգլիական և Ամերիկեան Ընդհ. Հիւպատոսները իրենց քարտուղարներով:

● Դշ. 23 Ապրիլ. — Ի զիմաց Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր, Գեր. Տ. Սուրէն Ս. Եպս. Քէմհանեան, ընկերակցութեամբ հոգ. վարդապետ հայերու, Զատական փոխ-այցելութիւն տուաւ Ղպտոց և Հապէշաց Եպիսկոպոսներուն և Ասորեսց Տեսչին:

● Կիր. 27 Ապրիլ. — Երեկոյեան ժամը 7ին, Ապրիլեան նահատակներու առթիւ տրուած հանդէսի մը Հ. Մ. Բ. Մ. Ի կողմէ իրենց սրահին մէջ, Գեր. Տեղապահ Ս. Հայրը նախագահեց և բանախօսեց:

● Ուր. 2 Մայիս. — Կ. Վ. Պոլսէն Ս. Աթոռ ժամանեց օգային գծով Հոգ. Տ. Միւսոն Վրդ. Կրճիկեան:

● Շբ. 3 Մայիս. — Արաբական Զարթօնքի (Նահտա) օրուան առթիւ, ի զիմաց Տեղապահ Ս. Հօր, Առաջ Թարգման Հոգ. Տ. Հայրիկ Վրդ. Ասլանեան, քաղաքի Միւսթապարիֆին գրասենեակը զնաց վասն շնորհաւորութեան:

● Բշ. 5 Մայիս. — Առաւօտուն, Գեր. Տեղապահ Ս. Հայրը, ընկերակցութեամբ Գեր. Տ. Ռուբէն Ս. Արք. Մանասեանի, վանական գործերով մեկնեցաւ Նոր Երուսաղէմ և վերադարձաւ Դշ. 7 Մայիսի Կ. Վ. ժամը 3ին:

● Կիր. 11 Մայիս. — Կ. Վ. ժամը 3ին, Գեր. Տեղապահ Ս. Հայրը, ընկերակցութեամբ Հոգ. Տ. Յայրը Վրդ. Վարդանեանի, վանական գործերով մեկնեցաւ Նոր Երուսաղէմ և վերադարձաւ Դշ. 14 Մայիսի Կ. Վ. ժամը 3ին:

● Դշ. 13 Մայիս. — Ճիշդ Կէսօրին, Հոգ. Տ. Տ. Հայրիկ և Միւսոն վարդապետներ և տեղւոյն տեսուչը, ներկայ դնուեցան Ս. Յարութեան Տաճարին մէջ Ի պատիւ Կարտինալ Աղանանեանի եղած ընդունելութեան:

ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՈՒՆՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Այս տարի ևս Երուսաղէմ ունեցաւ իր ուխտաւորութիւնը: Եկած էին շուրջ 150 ուխտաւորներ Կ. Պոլսէն, և փոքր թիւ մըն ալ մերձակայ երկրներէն:

Պէտք եղած զիւրութիւնները, թէ՛ բնակութեան և թէ՛ այլևայլ սրբավայրեր ուխտադնացութեան համար, տրուեցան լիովին: Հոգ. Տ. Հայկասեր Վրդ. Ի և հիւրընկալ Հոգ. Տ. Վարուժան Արեւիկայի առաջնորդութեամբ, այցելեցին բացի Երուսաղէմի սրբավայրերէն, Զիթնեաց լեռ, Բեթղեհէմ, Յորդանան, Երիքով, Փորձութեան լեռ և այլ վայրեր, ուր իրենց տրուեցան պէտք եղած բացատրութիւնները:

ԲՐՈՖ. ՕՐ. Ս. Տ. ԵՐԵՍԼԵՍԵԱՆ

24 Ապրիլ առաւօտեան, Երուսաղէմէն գեղի Բարիկ մեկնեցան, հնազանդապետ Բրոֆ. Օր. Սիրարփի և Տիկ. Արաքսի Տէր Ներսէսեան քոյրերը:

Անոնք մօտ վեց ամիսներ, Ս. Աթոռի սիրելի և յարգուած հիւրերը եղան: Բրոֆ. Օր. Սիրարփի յատկապէս եկած էր ուսումնասիրելու Ս. Աթոռոյ ձեռագրատան կարեւոր ձեռագիրները: Առայս Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր և Ս. Աթոռոյ վարչութեան կողմէ իրեն հայթայթուեցան բոլոր զիւրութիւնները:

Բրոֆ. Օրիորդը Միաբանութեան և ուսանողութեան հետզհետէ տուաւ տասը բանախօսութիւններ Հայ գրչագրական և արուեստի հարցեր շօշափող:

Տէր Ներսէսեան քոյրերը վայելեցին մեր լայն համակրանքն ու յարգանքը որուն լիովին արժանի էին համեստ և սակայն մեծանուն ախտաւորները հայ մշակոյթին:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ՊԱՆՈՒԿԷԻ

ԵՒ ԱՆՏԱՐԱՆԱԶԻՆՆԻՐԱՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ս. Երկրի Հապէշ Միաբանութիւնն ու ժողովուրդը հին զարեթէ հետէ վայելած է Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան խնամքն ու հովանաւորութիւնը և առ այդ Ս. Քաղաքի և անոր յատուկ Սրբավայրերու իրաւակարգին մէջ ճանցըած է որպէս հետեւորդ (եամագ) Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան:

Վերջերս Հապէշ կայսեր բարձր կարգադրութեամբ, Երուսաղէմի Հապէշ տեսչութիւնը ունեցաւ իր Եպիսկոպոս Տեսուչը, Երանգիտ Գեր. Տ. Ֆիլիփիոս Ս. Եպս. Ի:

Ս. Աթոռոյ Գեր. Տեղապահ Սրբազանը օգտուելով այս առիթէն և մանաւանդ նկատի ունենալով այն լայն բարեացակամութիւնը որ Հապէշ վեհն. կայսրը ցոյց կուտայ իր երկրի Հայ ազգի հպատակներուն, գեղեցիկ դադարեղանեցաւ, Ս. Զատիկի առթիւ պարգեւատրել Հապէշաց Գեր. Տեսուչ Սրբազանը պանակելով մը, իսկ այս օրերուն Երուսաղէմ գտնուող հապէշ կայսեր պատուիրակ Հոգ. Վարդապետը, վարդապետական լանջախաչով մը:

Սոյն նուէրները 22 Ապրիլին յանձնուեցան իրենց Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր կողմէ երբեմնք Ս. Զատիկի շնորհաւորութեան համար եկած էին պատրիարքարան:

Գեր. Տ. Ֆիլիփիոս Եպս.ը և Հոգ. Կայս. Պատուիրակ Հայրը այս անակնկալ նուէրէն կարի զգացուած, յուզումով և սրտառու խօսքերով քաջապայտեցին իրենց սէրն ու յարգանքը Հայ ժողովուրդին և մասնաւորապէս Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանին նկատմամբ և խօսեցան յանձնել այսօրուան այս դէպքը մասնաւորապէս և ընդհանրապէս մեր պատրիարքութեան բարեացակամ զիւրքը իրենց նկատմամբ, որպէս «ամենէն անկեղծ բարեկամներ, Հայրեր և հովանաւորներ Երուսաղէմի Հապէշ համայնքին»: